

Posudek na diplomovou práci

Viktória Drugdová Chrématonymá v súčasnej bulharčine, češtine a slovenčine Katedra jihoslovanských a balkanistických štúdií FF UK v Praze 2011

Téma hodnocené diplomové práce považuji za velmi dobrý příklad originálně zvoleného problému, který je velmi dobře popsateľný v žánru diplomové práce s pevnou teoretickou základnou, s dobře voliteľnými metodami výzkumu, s materiálom, který rozsahem je dobře zpracovateľný i do hloubky a v daných podmínkách přinejmenším ve vysoké míře reprezentativní.

Téma je zároveň velmi aktuální, a to jednak z hlediska dynamiky užívání jazyka v moderní době, tak z hlediska sociolingvistických podmínek jeho užívání. Názvy výsledků a výtvorů lidské činnosti odrážejí ve vysoké míře změny v ekonomických, společenských i politických podmínkách společnosti a lze je chápat jako dobrý signál procesů, jež v nich probíhají. Porovnání tohoto odrazu v jazycích, jež spojuje podobný vývoj v moderní době (tzv. malé národy, které prošly procesem národního hnutí, byly součástí totalitního subsystému a po r. 1989 prodělaly všechny vlny překotného rozvoje společnosti, liberalizace, globalizace, pronikání angličtiny, změny estetických, společenských i politických norem) potom umožňuje dospět k obecnějším závěrům a verifikovat jednotlivé procesy či tendence v širším kontextu.

Aktuálnost tématu je dána v neposlední řadě také tím, že zkoumanému segmentu nebyla v odborné literatuře doposud věnována nijak zásadní pozornost.

Cíl práce. Hodnocená diplomová práce si klade za úkol zmapovat dynamiku chrématonym na materiálě názvů restaurací, tedy na logonyma. Takto zvolený cíl je výsledkem řady předcházejících sond (např. názvy cestovních kanceláří, jež diplomantka zpracovala v postupové práci, a realitních společností), z nichž vyšel zvolený segment jako nejzajímavější. Pragmaticky omezuje výchozí materiálovou základnu pouze na názvy registrované v hlavních městech a dohledatelné v internetových vyhledávačích. Zaměřuje se na popis tradičních názvů proti inovativním, domácím názvům proti názvům „globalizovaným“, případně naopak toponymicky určených, či názvů používajících neologismy, vyvolávající asociace apod. Všechny tyto dichotomie dobře odrážejí jazykovou dynamiku odrážející stoupající ekonomický tlak, který vede k výraznějšímu uplatňování logonyma jako prostředku informace a reklamy.

Metodou práce je analýza chrématonym v oblasti názvů restaurací z hlediska formy, významu a původu (autorka používá v tomto smyslu pojem motivace - sémantická, morfologická, slovo tvorná, syntaktická, abreviační, interlingvální), tedy lexikálně sémantická analýza, funkčně-strukturní, morfologická a syntaktická (s. 8). Pro bulharský materiál dále přistupuje též analýza zacházení s grafickými systémy.

Struktura práce. Práce je rozčleněna na teoretickou (kap. 3. – 6.) a materiálovou (kap. 7. – 12.) část, jež v celkovém objemu práce převažuje. Obsahuje všechny prvky, jež jsou povinnou součástí diplomových prací (velmi podrobný obsah, jenž umožňuje rychlou orientaci v textu, seznam literatury, přílohy, resumé v češtině a v angličtině). Členění do kapitol důsledně sleduje obsahovou logiku. Vhodně je využíváno vícestupňové strukturace kapitol.

Teoretická stránka práce. Diplomantka se seznámila s klíčovými obecnými lexikologickými pracemi v české, slovenské a bulharské jazykovědě a lze říci, že se v úplnosti seznámila s pracemi věnovanými přímo chrématonymům. Prokázala schopnost usoustavnit uplatněné definice, porovnat pojetí a zvolit vhodná kritéria pro hodnocení vlastního materiálu. V této části by možná neškodilo více pozornosti upřít sjednocení terminologického aparátu, tato část práce by se stala přehlednější a čtivější. Kap. 3 Stav současného bádání tedy na potřebné úrovni buduje adekvátní teoretickou základnu vlastnímu výzkumu. Inspiruje se i materiálovými pracemi o jiných typech chrématonym. Klíčové pro ni je nalézt vhodný systém třídění a strukturace materiálu, jež potom aplikuje na vlastní materiál. Nejvíce sekundárních zdrojů našla diplomantka pro slovenštinu a také na slovenských teoretických východiscích staví své třídění (Imrichová, Ološtiak) S literaturou se pracuje v souladu s principy vědecké práce, užívá se jí účelně a střídmě.

Metody výzkumu a materiál. Jako zdroj materiálu byl zvolen internet, což považuji za vhodné. Autorka velmi pečlivě prohledala virtuální prostor a vybrala zdroje, které lze považovat ve všech třech jazycích za srovnatelné. Prvotní principy výběru byly voleny tak, aby při posuzování materiálu bylo možné vycházet z maximálního množství relevantních informací o podnicích, jejichž jména byla posléze zahrnuta do analýzy (zejména lokalizace a charakteristika kuchyně, kterou daná restaurace nabízí, jež se promítají do názvu velmi často). Autorka si dobře uvědomuje obtíže a nástrahy takto shromážděného materiálu (např. reprezentativnost z hlediska volby grafického systému v případě bulharských názvů, typ podniku jako součást logonyma apod.) a promyšleně se nimi pracuje. Sympatické je, že nevyločila názvy, které pro ni zůstaly obtížné z hlediska interpretace. Přesto popsanych 459 bulharských, 424 českých a 295 slovenských názvů (tyto absolutní počty se v různých místech práce a v tabulkách zcela neshodují) nelze považovat za zcela reprezentativní vzorek, neboť byly vybírány též z hlediska toho, nakolik je jejich analýza zajímavá. Jde tedy spíše o sondu do materiálu a takto je třeba přistupovat i ke kvantifikovaným údajům zpracovaným v práci. Cenné je uvedení úplného rozsahu analyzovaného materiálu v příloze k práci.

V práci lze nalézt některé chybné výklady, jež byly označeny v textu diplomové práce a budou předmětem obhajoby. U kompozit by bylo asi dobré rozlišit, kdy je kompozitum motivantem a kdy je pojmenování skutečně utvořeno kompozicí ad hoc, dále též všechna kompozita nejsou opravdovými kompozity, jde někdy o ale afixové deriváty. Bylo by asi třeba promyslet atributivní syntagmata: máme atributivní typ se shodou, další typ je atributivní apoziční spojení Klub Lúčnica – to je ve všech třech jazycích, a pak atributivní spojení s neshodným – řízeným – členem, který bude v č. a sl. v nějakém pádě, v bulh. v předložkové vazbě, s. 42. , 44. Ne zcela šťastná je formulace ohledně používání předložky *u* v názvech, jimž musí v bulharštině odpovídat předložka *pri* (s. 38). Myslím, že více pozornosti mělo být věnováno názvům se členem a bez členu v bulharštině. Některé interpretace ukazují na to, že materiál by bylo dobré konzultovat s místními lidmi (zejména bulharskou část, ale např. i konotace s domovními znamenými v případě českých názvů). Tyto drobné připomínky nikterak nesnižují celkovou hodnotu a přínosnost práce.

Závěry shrnují vhodně pozorované dílčí procesy a tendence a dobře je hodnotí. Svá pozorování účelně porovnává se závěry, ke kterým dospěli badatelé na základě jiného materiálu či jiných typů chrématonym. Celkově jsou závěry zajímavé, i když ve většině pouze potvrzují tendence, které jsou vysloveny na začátku práce jako hypotézy (vliv angličtiny, vliv rozrůznění nabídky kuchyní, typu jídel aj.) Domnívám se, že větší prostor mohla dostat ještě podrobnější sémantická analýza.

Jazyková stránka diplomové práce je na dobré úrovni, i když text není prost překlepů a chyb při přepisu jmen z internetu (např. Tingl Tangl).

Formální stránka diplomové práce je na dobré úrovni, práce má všechny náležitosti.

Hodnocení: předložená diplomová práce dobře splňuje kvalitativní, obsahové i formální nároky. Hodnotím ji jako originální, materiálově dobře podloženou a metodologicky adekvátně zpracovanou. Navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze dne 13.9.2011.

Prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc.,
vedoucí práce